

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

1. Indledning og baggrund

Lovforslaget har til formål at præcisere retsstillingen for private personer, selskaber, foreninger mv., der afleverer historisk eller almenkulturelt værdifulde private arkivalier til bevaring i offentlige arkiver. Det tilsigtes, at aftaler om tilgængelighed til private arkivalier, som er indgået mellem den afleverende part og det modtagende arkiv, opretholdes, uanset hvem der efter aftalen træffer afgørelse om indsigt i eller benyttelse af de pågældende private arkivalier.

Forslaget fremsættes på baggrund af Folketingets Ombudsmands redegørelse i en konkret sag, hvor ombudsmanden fandt, at gennemførelse af en tilgængelighedsaftales bestemmelser medførte, at arkivalier, der hidtil havde været private arkivalier, ændrede karakter og blev offentlige arkivalier, og derved omfattet af bestemmelserne om aktindsigt efter lov om offentlighed i forvaltningen.

Den aftale om arkivaliernes tilgængelighed, der i sin tid var indgået mellem den afleverende part og det modtagende arkiv, blev dermed i den konkrete sag sat ud af kraft.

2. Gældende ret

Det fremgår af arkivlovens §§ 4 og 7, at de offentlige arkivers formål er at sikre bevaringen af historisk, værdifulde arkivalier. Bevaringsopgaven omfatter ikke kun de arkivalier, der skabes eller tilvejebringes af den offentlige forvaltning og domstolene, men også historisk værdifulde private arkivalier.

Der er ikke i lovgivningen fastsat bestemmelser, der pålægger ejere af private, historisk værdifulde arkivalier at sikre arkivaliernes bevaring. Kun, hvis private arkivalier af væsentlig forskningsmæssig eller almenkulturel betydning udføres af landet, skal ejeren give Statens Arkiver adgang til at kopiere arkivalierne.

Aflevering af private arkivalier til offentlige arkiver sker således frivilligt. På den baggrund er det i arkivlovens § 46, stk. 1, fastsat, at "Ved aflevering af priva-

te arkivalier til offentlige arkiver træffes der aftale mellem den afleverende part og det modtagende arkiv om tilgængelighed." Denne bestemmelse blev indføjet i arkivloven i 1992. Forud herfor var det også almindelig praksis, at den afleverende part og det modtagende arkiv indgik aftale om tilgængelighed til de private arkivalier, der afleveredes eller deponeredes.

Det har givet anledning til tvivl, om og i givet fald i hvilke tilfælde private arkivalier, der er indleveret til et offentligt arkiv, er omfattet af bestemmelserne om aktindsigt efter lov om offentlighed i forvaltningen. I betænkning om offentlighedslovens revision (Betænkning nr. 857, 1978, s. 160) forudsættes, at dokumenter, der af private indleveres til opbevaring i det offentlige arkiver m.v. – ofte med klausuler om hemmeligholdelse i en kortere eller længere årrække ikke bør være omfattet af aktindsigt efter offentlighedsloven. I bemærkningerne til § 4 i forslag til lov om offentlighed i forvaltningen, (Folketingstidende, Tillæg A, sp. 210) anføres, at uden for reglerne om aktindsigt således falder dokumenter, der blot modtages til opbevaring (f.eks. i rigsarkiv), eller alene undergives rent teknisk eller lignende bearbejdning (stempling, legalisering o.lign.).

Kulturministeriet har tidligere antaget, at denne undtagelse, som gælder for private arkivalier, ikke kun omfatter selve opbevaringen, men også at eventuel administrativ sagsbehandling i forbindelse med spørgsmål om dispensation fra klausuler om hemmeligholdelse ikke medfører, at de pågældende dokumenter ændrer status og falder ind under bestemmelserne om aktindsigt i lov om offentlighed i forvaltningen.

Folketingets Ombudsmand har imidlertid fundet, at den administrative sagsbehandling, der finder sted på grundlag af en indgået aftale om tilgængelighed til et privat arkivalie, vil medføre, at private arkivalier bliver offentlige arkivalier. Ombudsmanden har bl.a. udtalt følgende (udtalelse af 19. december 2007, j.nr. 2004-0888-701):